

AUTENTIČNI LUTKARSKI IZRAZ

*Branko Stojaković, urednik Antun Travirka
Forum/Kazalište lutaka Zadar, Zadar 1997.*

Sve do 1961. za 74 predstave, lutke stižu iz Zagrebačkog kazališta lutaka, a dugo mi je trebalo dok nisam uz pomoć Kosovke Kužat Spaić, koja je tih godina bila zadarska lutkarica, otkrio da se tu radilo isključivo o slikarskoj realizaciji skica Željke Markovine koji, ne osjećajući se scenografom, nije želio javni publicitet.

Stoga i početne Brankove scenografije treba uzeti sa zadržkom ili u što sam gotovo siguran, samo kao izvedbu Željkovih skica.

Zato predstava *Čarobna papuča* iz 1961. godine nije samo prva Stojakovićeva samostalna lutkarska kreacija, već i potpuni otklon od svih dotadašnjih scenografija, kako Brankovih tako i kazališta u cjelini.

Slijedi nekoliko zaista relevantnih predstava u Brankovu scenskom i tehnološkom djelovanju, kao što su *Mačak Tošo* u kojoj se lutke prvi puta kreću izvan zadanog okvira, i ispred samoga portala, što će još više doći do izražaja u *Trapavom zmaju*, gdje je definitivno mehanički uklonjen prednji paravan. Važno je istaknuti da je u to vrijeme Stojaković bio i tehnički šef kazališta.

Ipak, vrhunci Brankova stvaralačkog talenta očituju se u predstavama koje realizira u suradnji s Lukom Paljetkom: *Ružno pače* i *Kositreni vojnik*, za koje je i višekratno nagrađivan.

Kad smo već kod nagrada, kažimo da ih je Stojaković dobio 27, od *Nagrade grada Zadra 1972. godine*, do *Nagrade* (posthumno) na PiF-u za likovno oblikovanje zadarske *Judite 1992.* Evo što o inscenaciji *Ružnog pačeta* kaže prof. Travirka:

Likovi i scena kreirani su u finim pastelnim tonovima, u kontrastima ružičaste, žute i plave boje. Predstava je to puna fine čarolije i neobičnih emocija čija snaga izvire ponajprije iz vizualnog izraza, kroz njega se cijela resorbira i njime može sugerirati ono što ne mogu riječi.

A o *Kositrenom vojniku*: *Predstava je uobličena na dotada neviđen način. Prizor se odvija u kružnom otvoru koji ima ugrađen pomični iris, koji može na različite načine definirati izrez*

u drugom unutrašnjem krugu u kojem se odvija sama radnja s lutkama.

A Jakša Fiamengo gotovo da nastavlja: *... svaki je element dekora imao svoju višeznačnost, sada se pretvarao u jedro, sad u ribu, čas u brdo a čas u otvor kanalizacije. Rješenje uzbibale vode i razbuktane vatre također spadaju u red domišljaja koji su zapravo antologijski primjeri maksimalnog korištenja minimalnih scenskih potreptina, a da s druge strane likovni dojam o predstavi bude cjelovit i u svojoj jednostavnosti zaprepašujuć.*

Nakon *Kositrenog vojnika* Stojaković prelazi u tzv. slobodnjake, radeći u gotovo svim lutkarskim sredinama tadašnje države, te uspješno surađuje sa svim TV centrima, osobito zagrebačkim i ljubljanskim, sve do suradnje s Duškom Vukotičem na prvom lutkarskom filmu.

Sam autor monografije ističe da upravo ta djelatnost Branka Stojakovića tek očekuje pedantnijeg istraživača.

Povratak u matično kazalište 1990. godine popraćen je vrhunskom inscenacijom djela Ivane Brlić Mažuranić *Ribar Palunko i njegova žena*.

Smjestivši radnju u prostor ribarske mreže koja se malim pomacima pretvara u ribarev dom, groblje, čamac na uzburkanim valovima ili svijet podmorskih bića, Stojaković je stvorio prostor koji je Eddyju Mayaronu omogućio sačiniti zaista nezaboravan lutkarski događaj.

S redateljem Marinom Carićem 1991. godine Branko Stojaković radi svoju zadnju zadarsku predstavu, Marulićevu *Juditu*.

Vrativši se kamenu kao ishodišnom scenografskom materijalu, koji je prvi put upotrijebio realizirajući u Osijeku tekst Ivane Brlić Mažuranić *Sunce, djever i Neva Nevičica*, te koristeći potencijal zadarskoga srednjovjekovnog zlata i srebra, smjestivši junakinju biblijske priče na Trg pet bunara, nadomak Babje luke i rake sv. Šimuna, dok iz prigradskih kasarni vojnici i oficiri JNA zveckaju oružjem, *Judita* postaje i mračno pretskazanje, umjetnička oporuka ali, iznad svega, sjajna art-predstava u cjelini.